

**Katedra pedagogiky a andragogiky , Pedagogická fakulta,
Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici**

Tézy na rigorózne skúšky v odbore Učiteľstvo a pedagogické vedy – manažment a poradenstvo vo výchove a vzdelávaní

Teória edukácie dospelých

Koncept celoživotného učenia – celoživotné učenie (LLL) v spektre strategických dokumentov (Memorandum o celoživotnom učení).

Edukácia dospelých (ED) ako integrálna súčasť LLL – význam a princípy ED, špecifiká učenia (sa) a vzdelávania dospelých.

Kurikulárne aspekty edukácie dospelých – ciele, obsah, formy, metódy a inštitucionálne zabezpečenie ED, Systémový prístup v edukácii dospelých – význam, etapizácia, charakteristika.

Andragogika ako všeobecná teória edukácie dospelých – základný historický exkurz, úlohy a funkcie andragogiky.

Interdisciplinárne vzťahy andragogiky.

Teoretické andragogické koncepty a ich predstavitelia – H. Hanselmann, F. Pöggeler, M. Knowles, V. Jochmann, V. Prusáková.

Vnútorňá štruktúra andragogiky - charakteristika andragogických disciplín.

Druhy vzdelávania dospelých – systémové ukotvenie, špecifiká, aktuálne trendy.

Andragogické poradenstvo – význam, charakteristika, špecifiká.

Edukácia seniorov – systémové ukotvenie, sociálny, edukologický, psychologický a inštitucionálny kontext edukácie seniorov.

Osobnosť andragóga – kompetenčný profil, profesné pozície.

Literatúra:

BENEŠ, M. (2014). *Andragogika*. Praha: GradaPublishing

BERAN SLÁDKAYOVÁ, M., NEUSAROVÁ, J. (2021). *Modely občianskeho vzdelávania dospelých*. Banská Bystrica: Belianum

DVOŘÁKOVÁ, M., ŠERÁK, M. (2016) *Andragogika a vzdělávání dospělých*. Praha: FF KU

HATÁR, C. (2014). *Geragogika*. Nitra: PF UKF

KARIKOVÁ, S. (2013). *Adultopsychológia*. Banská Bystrica: PF UMB

KRYSTOŇ, M. (2011). *Andragogické aspekty využívania voľného času*. Banská Bystrica: PF UMB

KRYSTOŇ, M., SELECKÝ, E. (2021). *Inovácie v edukácii seniorov*. Praha: ČAS

MATULČÍK, J. (2004). *Teórie výchovy a vzdelávania dospelých v zahraničí*. Bratislava: Gerlach Print

PAVLOV, I. (2021). *Andragogické poradenstvo*. Praha: ČAS

PAVLOV, I. (2018). *Teória výchovy a sebvýchovy dospelých*. Banská Bystrica: Belianum

PISOŇOVÁ, M. a kol. (2021). *Manažment vzdelávania*. Bratislava: Wolters Kluwer SR

PRUSÁKOVÁ, V. (2005). *Základy andragogiky*. Bratislava: Gerlach Print

PRUSÁKOVÁ, V., SCHUBERT, M., BONTOVÁ, A. (2014). *Kurikulárne trendy vo vzdelávaní dospelých*. Banská Bystrica: Belianum

SCHUBERT, M. (2017). *Teoretické koncepcie andragogiky*. Banská Bystrica: Belianum

SCHUBERT, M., BENEŠ, M., KRYSTOŇ, M., LORENZOVÁ, J., PAVLOV, I., SKÚPA, M. (2018). *Andragogická etika v teórii a praxi vzdelávania dospelých*. Banská Bystrica: Belianum

SCHUBERT, M., PAVLOV, I., NEUPAUER, Z. (2021). *Andragogický model docility*. Banská Bystrica: Belianum

VETEŠKA, J. (2016). *Přehled andragogiky*. Praha: Portál

VETEŠKA, J., TURECKIOVÁ, M. (2020). *Kompetence ve vzdělávání a strategie profesního rozvoje*. Praha: ČAS

Edície zborníkov vedeckých prác:

Acta Andragogica , Bratislava: FF UK

Andragogické štúdie, Banská Bystrica: Belianum

Vzdělávání dospělých, Praha: ČAS

Klíčové a aktuálne strategické dokumenty:

Doporučenie o kľúčových kompetenciách pre celoživotné učenie. Brusel: 2018

Manifest pre vzdelávanie dospelých v 21. storočí. EAEA: 2019,

Memorandum o celoživotnom učení. Brusel: 2000,

Stratégia celoživotného vzdelávania a poradenstva na roky 2021 – 2030. MŠVVaŠ SR: 2021

Zákon o celoživotnom vzdelávaní - v aktuálnom znení,

Sociálna pedagogika

Sociálna pedagogika ako vedná disciplína, jej vznik a stručný historický vývoj.

Predmet sociálnej pedagogiky – problémy a prístupy k jeho vymedzovaniu u nás i v zahraničí.

Sociálna pedagogika v strednej Európe, jej špecifiká a zameranie – sociálna pedagogika v Poľsku, Nemecku, v Čechách a v iných krajinách.

Súčasný problémy a aktuálne úlohy sociálnej pedagogiky.

Preventívny rozmer sociálnej pedagogiky – história a súčasnosť.

Pedagogika sociálnej starostlivosti, historické aspekty a súčasnosť.

Dejiny sociálnej pedagogiky v Európe a na Slovensku.

Vzťah sociálnej pedagogiky, sociálnej práce, sociálnej andragogiky a pedagogiky voľného času, prístupy k jeho riešeniu u nás i v zahraničí.

História a súčasný stav sociálnej pedagogiky na Slovensku (zakladatelia, významní predstavitelia a ich diela), inštitucionalizácia a zameranie slovenskej sociálnej pedagogiky.

Osobnosť sociálneho pedagóga, jeho profil a kompetencie.

Legislatívne ukotvenie profesie sociálneho pedagóga na Slovensku a v iných krajinách EÚ.

Vzdelávanie sociálnych pedagógov na Slovensku.

Sociálny pedagóg a prevencia sociálnopatologických javov v historickom kontexte a v súčasnosti.

Školská preventívna sociálno-výchovná práca sociálnych pedagógov – legislatívne možnosti a realita v praxi.

Školská sociálno-výchovná práca vo vybraných krajinách Európy.

Prostredie a výchova ako predmet záujmu sociálnej pedagogiky – historické aspekty a súčasnosť.

Sociálno-výchovná práca s rodinou z aspektu sociálnej pedagogiky.

Sociálno-pedagogické poradenstvo - jeho formy, metódy, cieľové skupiny a priebeh pri práci s klientom.

Sociálno-pedagogická a pedagogická diagnostika, jej cieľ a hlavné úlohy.

Vymedzenie, klasifikácia a používanie metód sociálno-pedagogickej diagnostiky v práci sociálneho pedagóga.

Metódy a metodika pedagogického výskumu, empirické, kvantitatívne a kvalitatívne metódy pedagogického výskumu.

Metodológia sociálnych vied.

Metódy a špecifiká empirického výskumu v sociálnej pedagogike.

Sociometrické metódy a ich využitie vo výskume.

Škálovanie vo výskume.

Kvalitatívny výskum, metódy kvalitatívneho výskumu, prípadové štúdie, kazuistika, analýza, syntéza, indukcia, dedukcia, komparácia a pod.

Využitie matematicko-štatistických metód v sociálno-pedagogickom výskume.

Literatúra:

HRONCOVÁ, J. – NIKLOVÁ, M. – HANESOVÁ, D. – DULOVICS, M.: *Sociálna pedagogika na Slovensku a v zahraničí – teoretická reflexia a prax*. Belianum : 2020.

HRONCOVÁ, J. – EMMEROVÁ, I. a kol.: *Sociálny pedagóg v škole v teoretickej reflexii a praxi*. Banská Bystrica : 2015.

HRONCOVÁ, J. – EMMEROVÁ, I.: *Sociálna pedagogika – vývoj a súčasný stav*. Banská Bystrica : 2009.

HRONCOVÁ, J. – EMMEROVÁ, I. – KROPÁČOVÁ, K. a kol.: *Preventívna sociálno-výchovná činnosť v škole*. Banská Bystrica : 2013.

HRONCOVÁ, J. – EMMEROVÁ, I. – KRAUS, B. a kol.: *K dejinám sociálnej pedagogiky v*

Európe. Ústí nad Labem : 2008.

HRONCOVÁ, J. a kol.: *Sociálna pedagogika na Slovensku*. Banská Bystrica : 2012.

HRONCOVÁ, J. – EMMEROVÁ, I. – WALANCIK, M.: *Pedagogika sociálnej starostlivosti*. Banská Bystrica : 2011.

HRONCOVÁ, J. – EMMEROVÁ, I. – GEŽOVÁ CIMPRICHOVÁ, K.: *Sociálno-výchovná práca s rodinou z aspektu sociálnej pedagogiky*. Banská Bystrica : 2015.

HRONCOVÁ, J. – STAŇOVÁ, J. a kol.: *Život a dielo prof. Ondreja Baláža. (K otázkam sociálnej pedagogiky.)* Banská Bystrica : 2007.

NIKLOVÁ, M. – DULOVICS, M. – MAJEROVÁ KROPÁČOVÁ, K. – ZOŠÁKOVÁ, K.: *Sociálno-pedagogické poradenstvo*. Banská Bystrica : 2020.

SCHILLING, J.: *Sociálna práca. Hlavné smery vývoja sociálnej pedagogiky a sociálnej práce*. Trnava : 1999.

KRAUS, B.: *Základy sociální pedagogiky*. Praha : 2008.

BAKOŠOVÁ, Z.: *Sociálna pedagogika ako životná pomoc*. Bratislava : 2008.

HATÁR, C.: *Sociálna pedagogika, sociálna andragogika a sociálna práca*. Nitra : 2006. HATÁR, C.: *Sociálny pedagóg*. Nitra : 2010.

WROCYNSKI, R.: *Sociálna pedagogika*. Bratislava : 1968.

Zborníky: *Socialia 2014,2017,2019*.

Dokumenty:

Národná protidrogová stratégia Slovenskej republiky na obdobie 2021 – 2025.

Európska protidrogová stratégia na obdobie 2021 – 2025.

Stratégia prevencie kriminality v SR na roky 2016 – 2020.

Zákony:

Zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon).

Zákon č. 138/2019 o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch.

Vyhláška MŠ SR č. 325/2008 Z. z. Ministerstva školstva Slovenskej republiky zo 6. augusta 2008 o školských zariadeniach výchovného poradenstva a prevencie.

Vyhláška MŠ SR č. 1/2020 o kvalifikačných predpokladoch pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov.

Časopisy: *Sociální pedagogika*, *Manažment školy v praxi*, *The New Educational Review*, *Pedagogická orientace*, *Mládež a spoločnosť*.

Sociálna patológia

Charakteristika a predmet sociálnej patológie.

Klasifikácia sociálneho správania vo vzťahu k normalite spoločnosti.

Delikvencia a kriminalita u detí a mládeže a možnosti ich prevencie – terminológia, teórie delikvencie a kriminality, príčiny, legislatívne a strategické dokumenty, prevencia kriminality.

Toxikománia a experimentovanie s drogami – charakteristika, typológia, príčiny, prevencia.

Patologické hráčstvo – charakteristika, štádiá patologického hráčstva, príčiny, prevencia.

Nelátkové závislosti (deštruktívne kulty a sekty, poruchy príjmu potravy, internetová závislosť, oniománia).

Sebapoškodzovanie a samovraždy u detí a mládeže (terminologické a spoločenské východiská samovrážd, príčiny, typológia, prevencia).

Šikanovanie v školskom prostredí - základné znaky, príčiny, aktéri, štádiá a možnosti prevencie a riešenia šikanovania.

Kyberšikanovanie – príčiny, prejavy, formy, aktéri a možnosti jeho prevencie.

Záškolačstvo - jeho charakteristika, príčiny, typológia a možnosti riešenia v školách.

Prevencia deviantného správania u žiakov v školskom prostredí – charakteristika, druhy, organizačné formy prevencie, legislatívne ukotvenie školskej prevencie, aktéri prevencie v škole.

Literatúra:

HRONCOVÁ, J. – NIKLOVÁ, M. – DULOVICS, M. a kol.: *Sociológia výchovy a sociálna patológia pre pedagógov*. Žilina : 2020.

HRONCOVÁ, J. – EMMEROVÁ, I. – HRONEC, M.: *Sociálna patológia pre sociálnych pedagógov*. Banská Bystrica : 2014.

HRONCOVÁ, J. – KRAUS, B. a kol.: *Sociálna patológia pre sociálnych pracovníkov a pedagógov*. Banská Bystrica : 2006.

HRONCOVÁ a kol.: *Sociálna patológia*. Banská Bystrica : 2004.

Časopisy: *Sociálna prevencia, Prevencia, Prevence*.

Pedagogická (edukačná) psychológia

Predmet pedagogickej psychológie. Jej vzťah k iným psychologickým disciplinám - ontogenetická, sociálna, environmentálna psychológia, psychológia výchovy, školská psychológia.

Osobnosť učiteľa z hľadiska humanistickej psychológie; psychologické aspekty vzťahu učiteľ - žiak; jeho humanizácia; štýly práce učiteľa, vývin učiteľovej osobnosti.

Pojem a podstata učenia (druhy a zákony učenia) a vyučovania, skúšanie ako psychologický problém; hodnotenie kvality vyučovania a výchovy; činitele ovplyvňujúce efektívnosť vyučovacieho procesu; hodnotenie žiakov; zásady a funkcie skúšania a hodnotenia.

Psychologická analýza neprospevania a neúspešnosti žiakov; príčiny a odstraňovanie problémov žiakov v učení.

Školský psychológ a inkluzívne tímy. Ich prínos pre humanizáciu našich škôl, súčasné trendy v edukácii v intenciách školskej reformy.

Literatúra:

ČÁP, J., - MAREŠ, J.: *Psychologie pro učitele*. Praha: Portál, 2007.

KARIKOVÁ, S.: *Kapitoly z pedagogickej psychológie*. Banská Bystrica: 2007.

MAREŠ, J.: *Pedagogická psychologie*. Praha: Portál, 2013.

ORAVCOVÁ, J. – KARIKOVÁ, S.: *Psychológia v edukácii*. Banská Bystrica: 2011.

Sociálna psychológia

Predmet sociálnej psychológie.

Základné metódy sociálnej psychológie (poznávanie žiaka, ich vzťahov, postojov)– sociometria, dotazníkové formy.

Sociálne vzťahy v edukačnom prostredí – sociálna interakcia (percepcia, komunikácia, štýly správania).

Škola a školská trieda ako sociálna skupina. Štruktúra školskej triedy (sociálna pozícia, rola a status) a skupinové procesy (sociálna facilitácia, sociálne zaháľanie). Klíma školskej triedy. Štýly vedenia školskej triedy.

Náročné interakčné situácie v edukačnom prostredí – konflikty, záťažové situácie.

Literatúra:

KOLLÁRIK, T. a kol.: *Sociálna psychológia*. Bratislava: UK, 2004.

ORAVCOVÁ, J.: *Sociálna psychológia*. Banská Bystrica: 2012.

VÝROST, J. – SLAMĚNÍK, I.: *Aplikovaná sociální psychologie. I*. Praha: 1998.